

Vi drar hållbarhetskortet. Om ett konstruktionsberoende sammansättningsled i svenskan

Kristian Blensenius

Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi, kristian.blensenius@gu.se

Emma Sköldberg

Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi, emma.skoldberg@gu.se

Föredragets titel innehåller en särskild typ av sammansättning, som vi benämner *x-kortet*. När ett företag *drar hållbarhetskortet* lyfter det kanske fram sitt hållbara arbete på miljö- eller samhällsområdet. Men detta är inte den enda möjliga betydelsen av *hållbarhetskortet*. I ett annat sammanhang kan sammansättningen användas i ett försök att vända diskussionen: om någon berättar om alla nya prylar den tänker *dras hållbarhetskortet* av den som ifrågasätter den rådande konsumtionshetsen i samhället.

X-kortet uppträder nu med fler förled. Vanliga sammansättningar är *rasistkortet*, *kvinnokortet* och *martyrkortet*, men vi finner en hög grad av variation i moderna texter. Till de mer kreativa sammansättningarna hör *en-jag-känner-drabbades-minsann-kortet* och *berätta-om-specifika-starka-berättelser-ur-verkligheten-kortet*.

Svenska Akademiens ordlista (SAOL 2015) och *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO 2021) innehåller tillsammans ett 30-tal substantiviska slutled, bl.a. **-bo**, **-makare** och **-åring**. Inget av dessa uppvisar emellertid de speciella egenskaper som karakteriserar *-kortet*, t.ex. att förekomma i kollokationer med vissa verb (t.ex. *dra*, *spela* och *visa upp*), att uppvisa högst varierande betydelser tillsammans med dessa verb och att främst förekomma i bestämd form singular.

I föredraget presenterar vi en undersökning av konstruktionen <VERB *x-kortet*> i svenskan, och vi vill besvara frågor som: Hur används <VERB *x-kortet*>? Vad kan konstruktionen betyda och fylla för funktion, och hur ska man beskriva den i en ordbok?